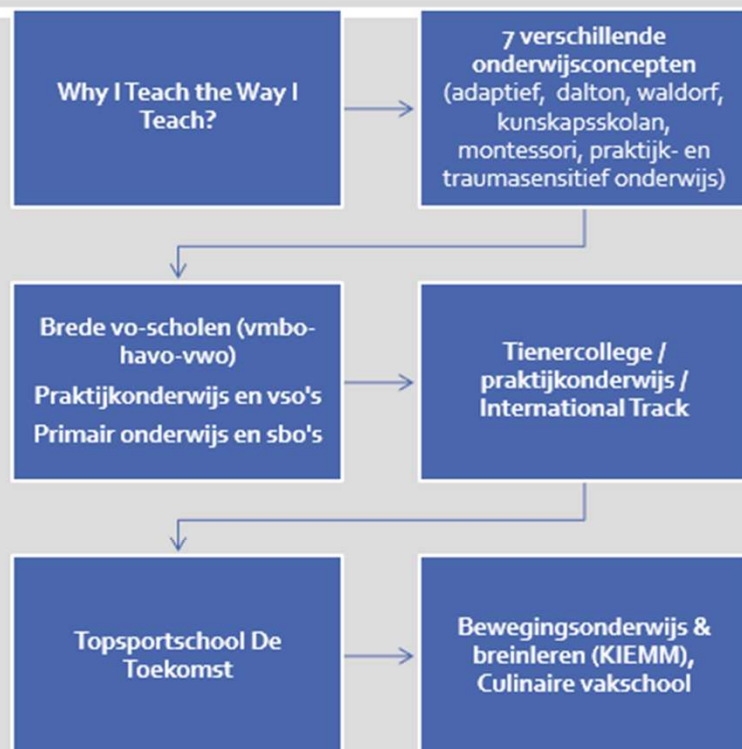

Taalgericht Opleiden bij NOA

51 scholen – 13 besturen – 1 missie

- Contextrijk
- Conceprijk
- Samenhangend WPL (geen stageplekken) (opleidingsvisie en –didactiek)
- Kwaliteit school(op)leiders
- Stimuleren van onderzoekend vermogen
- Skillslab (jaarlijks 400 dio's)

Introductie theoretische achtergrond en materialen

Gert Rijlaarsdam en Yke Meindersma

Daarom!

Zonder taal geen
les!

want?

Daarom!
Redeneren in taal
bij Aardrijkskunde
is toch nog wat
anders dan bij
Natuurkunde.

Hoezo?

Daarom!
Taal op school is
iets anders dan
huis-tuin-en-
keukentaal.

Huh?

Waarom de focus op taalbewust lesgeven?

De vakdocent leert
leerlingen te
begrijpen en
begrepen te
worden: dat gaat
via taal

De vakdocent leidt
de leerling in hoe
het vak naar de
wereld kijkt:
'venster op de
wereld'

De vakdocent leidt
de leerling in ander
taalgebruik:
abstracter,
academischer,
expliciter,
preciezer

Dat betekent:
scholing in twee
rollen

Ontwikkelkracht:
schoolspecifieke
instrumenten voor
stagebegeleiding

Inzicht in andere
schoolvakken door
onderlinge uitwisseling

Training in taalbewust lesgeven aan schoolopleiders?

Rol 1: vakdocent
Rol 2: schoolopleider

- Lesplanning:
bespreking
- Lesobservatie:
Kijkwijzer en
terugkoppeling

De vakdocent

Leren moet
congruent zijn

Leren moet weinig
moeite kosten

Leren moet
instrumenteel zijn

Vanneer is een scholing
geslaagd? Drie criteria

“Dit past bij hoe ik
werk, wat ik kan en wat
ik belangrijk vind.”

“De tijdinvestering
is niet te groot.”

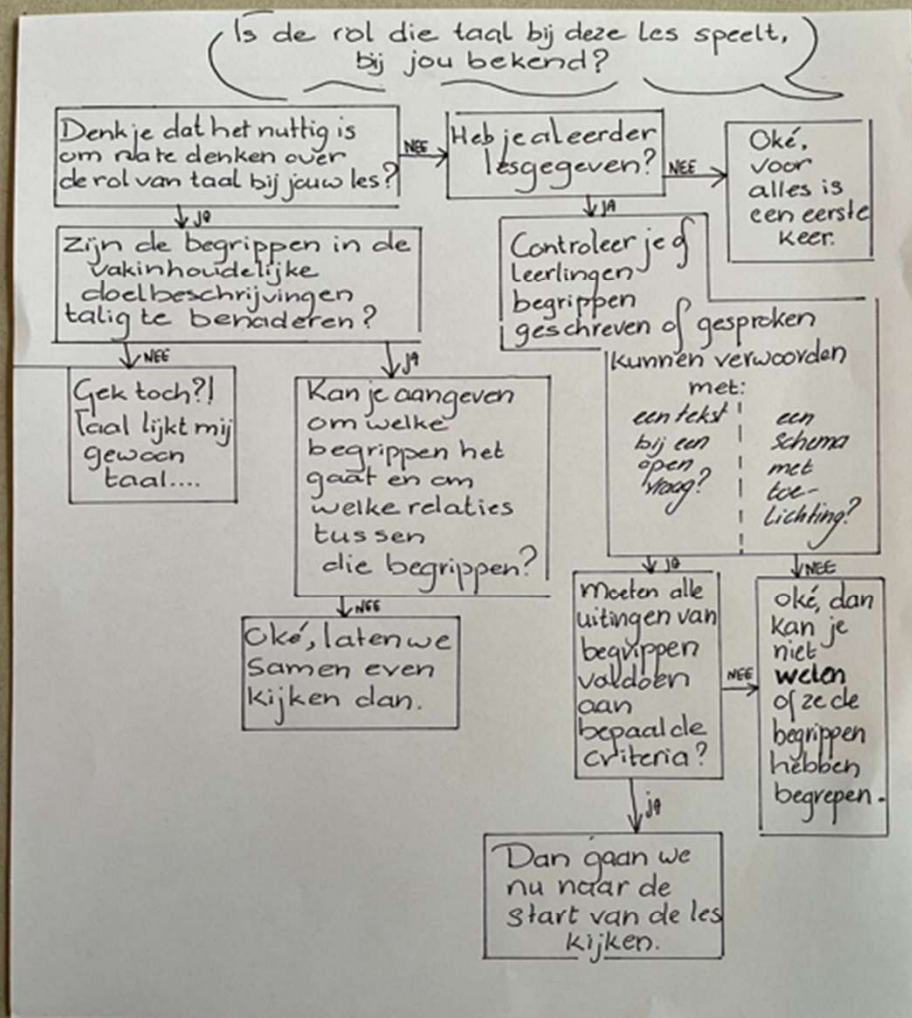
“Ik zie voor me hoe
ik wat ik hier leer
kan vormgeven in
de les.”

Beslisboom

Milly Scott en Luuk Nelissen

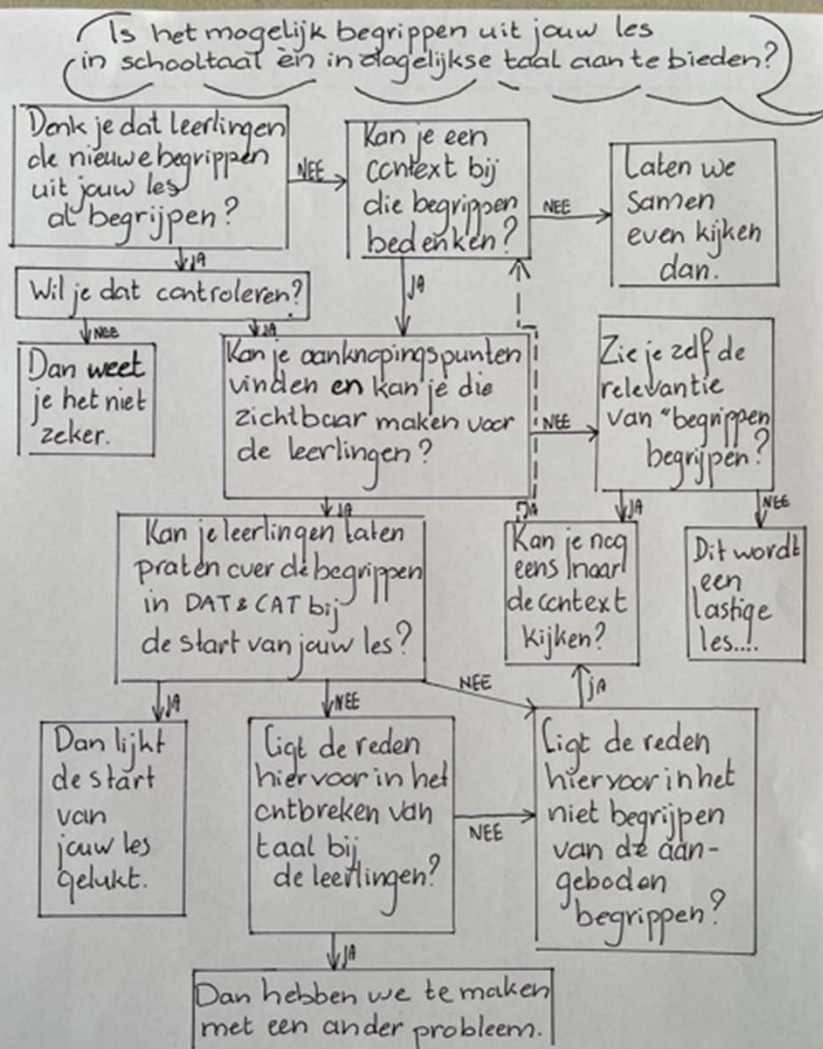
Beslisboom op Metis

Is de rol die taal bij deze les speelt,
bij jou bekend?

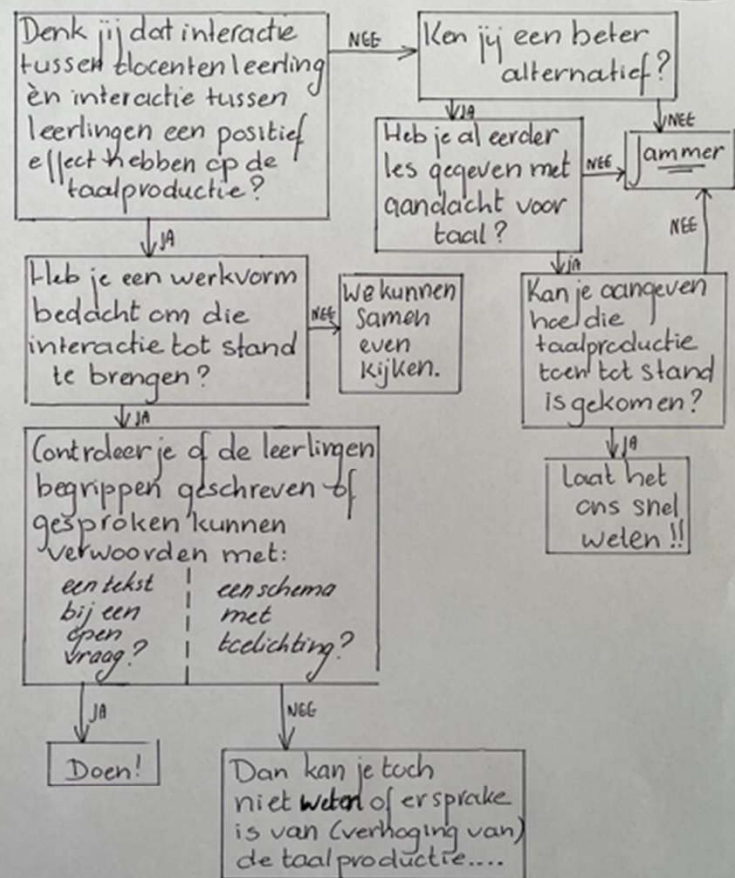

Beslisboom op Metis

Is het mogelijk begrippen uit jouw les in schooltaal én in dagelijkse taal aan te bieden?

Kan je door interactie taalproductie verhogen?

Beslisboom op Metis

Kan je door interactie taalproductie verhogen?

Kijkwijzer

Giliam Gerardu en Gienieke Spoelstra

Kennistafel Effectief Leesonderwijs

Motto: Niet vermijden maar begeleiden

Dit geldt voor alle schoolvakken

ERVARING/PROBLEEM	VERMIJDEN	BEGELEIDEN
Ze kunnen niet lezen	Minder laten lezen, versimpelde teksten aanbieden	Veel laten lezen en het lezen begeleiden De leessandwich toepassen
Spoken en schrijven gaat moeizaam	Weinig laten spreken en schrijven, meerkeuzetoetsen geven.	Taaldoelen stellen Taalproductie stimuleren (pushed output)
Ze leggen geen verbanden	Beperken tot feitenkennis	Verbanden helpen herkennen en leggen
Groepswerk is lastig	Alleen klassikale aanpak	Interactie structureren
Ordeproblemen en demotivatie	Lage verwachtingen "self fulfilling prophecy"	De taallat hoog leggen

Kijkwijzer taalbewust lesgeven NOA

Wat kan ik zien in de les

A Start van de les**Creëer context.****Link de dagelijkse taal en
schooltaal, vaktaal****Waarneming (voorbeelden)****Feedback**

1. gebruik dagelijkse contexten waarin leerlingen de leerstof tegen kunnen komen
2. nodig leerlingen uit om voorbeelden uit hun eigen leefwereld te verwoorden bij de lesinhoud
3. link de dagelijkse taal en de schooltaal, vaktaal
4. bouw voort op hoe leerlingen met dagelijkse taal praten over de lesinhoud
5. maak duidelijk welke taalvaardigheden nodig zijn om de leerdoelen te behalen
6. maak duidelijk in welke vorm leerlingen begrip van het geleerde kunnen tonen

Vertraging in proces

WPB cursus collega's november 2025

- Introduceren taalgerichte aanpak
- Inzicht krijgen in eigen aanpak
- Vertalen naar begeleiding dio's
- Testen/ finetunen kijkwijzer

Nadruk:

- De verbinding maken tussen vaktaal en dagelijkse taal
- Het formuleren van heldere taaldoelen
- Positieve ervaringen delen met modeling

Herziening periode lesmateriaal

- Taalgerichte aanpak wordt (mede) onderdeel herziening periodelessen onderbouw (drie weken elke ochtend ontwikkelstofperiodes zoals wereldreizen, poëzie, sterrenkunde en voeding).
- Kijkwijzer taalbewust lesgeven ingekort - eerst testen dan finetunen.
- Nadruk op actieve taalproductie- leerlingen taalbewuster ondersteunen bij het maken van periodeschriften (bijv. bij het schrijven van het voorwoord, de hoofdstukken en het nawoord).
- (Voor)leestijd met leesdoelen.

Ingekorte kijkwijzer taalbewust lesgeven periodeonderwijs GGCA

A Start van de les. Creëer context. Link de dagelijkse taal en schooltaal, vaktaal	Waarneming (voorbeelden)	Feedback
1. gebruik dagelijkse contexten waarin leerlingen de leerstof tegen kunnen komen 2. nodig leerlingen uit om voorbeelden uit hun eigen leefwereld te verwoorden bij de lesinhoud 3. link de dagelijkse taal en de schooltaal, vaktaal 4. maak duidelijk welke taalvaardigheden nodig zijn om de leerdoelen te behalen		
B Tijdens de les. Nodig uit tot interactie, stimuleer taalproductie en geef taalsteun. Link de dagelijkse taal en schooltaal, vaktaal	Waarneming (voorbeelden)	Feedback
1. besteed expliciet aandacht aan moeilijke vak- en schooltaalwoorden 2. <u>bied</u> steun bij het lezen van teksten 3. <u>bied</u> steun via (visuele) hulpmiddelen (als schrijfkader, in te vullen schema, etc.) 4. leg de aanpak van vaktaal-taken uit (taalleerstrategieën) 5. geef expliciete feedback op taaluitingen van leerlingen 6. stimuleer leerlingen om actief vaktaal te gebruiken 7. maak opdrachten waarbij leerlingen met elkaar overleggen over lesinhoud 8. varieer tussen klassikale gesprekken, groepswork en individuele gesprekken		
C Doelen en afsluiting van de les	Waarneming (voorbeelden)	Feedback
Formuleer vaktaaldoelen en analyseer de les in noodzakelijke begrippen en relaties. 1. ga na in hoeverre de leerlingen de vaktaaldoelen behaald hebben 2 ga na of de uiting van begrip aan de criteria voldoet		

Modeling

- Denkprocessen zichtbaar maken
- Meer houvast voor leerlingen die extra steun nodig hebben

Ervaringen Caland & Lumion

Kijkwijzer ontwikkeld vanuit concepten vanuit NOA-kijkwijzer en bestaande kijkwijzers vanuit de scholen.

Kijkwijzer vanuit het Calandlyceum

	Taalbewust handelen	wel	niet	opmerkingen
1	De docent legt moeilijke (schooltaal)woorden uit (alineaa, tegenovergestelde, noteren, functie, enz.)			
2	Vóór de leerlingen een vaktekst gaan lezen, bespreekt de docent moeilijke woorden/passages en waar de tekst over gaat.			
3	De docent benadrukt en herhaalt de vakwoorden en vakbegrippen die leerlingen moeten kennen en checkt of de leerlingen ze begrijpen.			
4	De docent stimuleert de leerlingen om de taal van het vak correct te gebruiken bij vragen en antwoorden.			

Lumion - Kijkwijzer taalbewust lesgeven

	Taalbewust handelen: Verwondersessie	wel	niet	opmerkingen
1	De docent legt moeilijke (schooltaal)woorden uit (alineea, tegenovergestelde, noteren, functie, enz.)			
2	Vóór de leerlingen een vaktekst gaan lezen bespreekt de docent moeilijke woorden/passages en waar de tekst over gaat.			
3	De docent benadrukt en herhaalt de vakwoorden en vakbegrippen die leerlingen moeten kennen en checkt of de leerlingen ze begrijpen.			
4	De docent stimuleert de leerlingen om de taal van het vak correct te gebruiken bij vragen en antwoorden.			

Voorbeeld: Lumion - Kijkwijzer taalbewust lesgeven

	Taalbewust handelen: Workshopsessie	wel	niet	opmerkingen
1	De docent biedt actief aanvullende taalsteun, wanneer dit nodig blijkt.			
2	De docent stimuleert taalproductie tijdens de workshopsessie van en tussen leerlingen.			
3	De docent benadrukt en herhaalt de vakwoorden en vakbegrippen die leerlingen moeten kennen en checkt of de leerlingen ze begrijpen.			
4	De docent stimuleert de leerlingen om de taal van het vak correct te gebruiken bij vragen en antwoorden.			

Voorbeeld: Lumion - Kijkwijzer taalbewust lesgeven

	Taalbewust handelen: Communicatiesessie	wel	niet	opmerkingen
1	De docent laat leerlingen moeilijke (schooltaal)woorden uitleggen en geeft hier gericht feedback op			
2	De docent gaat na in hoeverre de leerlingen de vaktaaldoelen behaald hebben.			
3	De docent benadrukt de vaktaalwoorden en vakbegrippen die leerlingen moeten kennen en checkt of de leerlingen ze begrijpen op een interactieve manier.			
4	De docent stimuleert de leerlingen om de taal van het vak correct te gebruiken bij vragen en antwoorden.			

Begeleidingsvragen

- Wat was het taaldoel van je les?
- Hoe heb je vaktaal ondersteund?
- Hoe merkte je dat leerlingen het begrepen?
- Wat doe je als leerlingen het niet onder woorden krijgen?

Ervaringen

- **Proces:** uitgezet bij werkplekbegeleiders, terugkoppeling in januari 2025 in de vorm van intervisie en feedbacksessie.
- **Eerste indruk:** Kijkwijzer goed ontvangen bij werkplekbegeleiders. De toegevoegde waarde wordt écht gezien.

Meer informatie via www.noa-amsterdam.nl
mail@noa-amsterdam.nl
@NOAAmsterdam www.linkedin.com/company/noa-urban-professional-development-school